

พุทธจริยศาสตร์กับการประชាทัณฑ์

Buddhist Ethics and Lynching

พิมลสวัสดิ์ สุมนทนา *

บทคัดย่อ

จากกรณีการศึกษาประเด็นทางพุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยเรื่องการประช่าทัณฑ์ พบว่า การประช่าทัณฑ์เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายร่างกายผู้ต้องหาโดยไม่ผ่านกระบวนการทางกฎหมาย เป็นการกระทำที่ขัดต่อเบญจศีลในข้อที่ ๑ และกายกรรมข้อที่ ๑ ในกุศลกรรมบท ๑๐ หรือที่เรียกกันว่า “ปาณาติบาติ” หมายถึง การประทุษร้ายต่อสิ่งมีชีวิตและทำให้ชีวิตตกล่วง จึงถือได้ว่า “การประช่าทัณฑ์” เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคำสอนทางศาสนาพุทธที่สอนให้เว้นจากการเบียดเบียนต่อสิ่งมีชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านการมีชีวิตอยู่ เนื่องจากเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในการพิจารณาการทำความผิดของแต่ละบุคคลด้วย อนึ่ง การเข้าช่วยเหลือผู้ที่ถูกประทุษร้าย การต่อสู้เพื่อการป้องกันตัวหรือบุคคลที่ถูกกระทำความผิดไม่นับว่าเป็นการละเมิดทางจริยธรรม เนื่องจากเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตและดำรงชีพอยู่ ซึ่งถึงแม้ว่าอาจมีเศษเสี้ยวของการกระทำความผิดอยู่บ้าง แต่การปกป้องสิทธิ์ของตนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของตนโดยชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง

คำสำคัญ: ๑. พุทธจริยศาสตร์ ๒. ประช่าทัณฑ์

* ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

From the case of the study of Buddhist ethics on lynching, it is found that lynching is the use of physical harm to the accused without legal process. Is an act that is contrary to the Five Precepts and 1 acrobatics in Charity 10, also known as "Panatibati", which means committing an act of violence against life and causing it to fall into existence. Lynch "is an act that is against the doctrine of Buddhism. That is taught to refrain from tampering with life, it is also an illegal act and a violation of human rights in existence. As it obstructs the justice process in considering the offenses of each individual as well. Fighting for self-defense or the offender is not considered an ethical violation. Since it is a fundamental right to life and life. Which, although there may be some fragments involved in the commission of the offense But the protection of their rights is their basic right legally.

Keywords: 1. Buddhist ethics 2. Lynch

บทนำ

การอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมมีระเบียบและกฎหมายที่ชัดเจน เมื่อมีผู้ใดผู้หนึ่งกระทำความผิดจะต้องนำมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เมื่อถูกพิสูจน์ว่าผิดจริง ผู้นั้นจะต้องถูกลงโทษทางสังคมตั้งแต่ปรับภาคทัณฑ์ กักบริเวณ จำคุก หรือกระบวนการสูงสุดคือการประหารชีวิต แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ด้วยสาเหตุบางประการในการทำความผิดของผู้ก่อเหตุอยู่นอกเหนือจากกฎที่บัญญัติไว้ หรือมีความบกพร่องทั้งตัวผู้ต้องหา บทบัญญัติ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน หรือการแทรกแซงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่จะทำให้กระบวนการลงโทษนั้นมีปัญหา สร้างความไม่เป็นธรรมของผู้ได้รับผลกระทบ เหล่านี้เองจึงเป็นแรงผลักดันของบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากผู้ก่อเหตุไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมนั้นเกิดความไม่พอใจและโกรธแค้นต่อผู้ก่อเหตุ

อย่างมาก จึงทำให้เกิดการด่าทอ ทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธหรือสิ่งของเป็นอาวุธ เพื่อสนองความโกรธแค้นของตนบางคนทำเพียงเพราะต้องการแก้แค้นต่อคนใกล้ชิดของตนบางคนทำไปเพื่อระบายความสะใจ หรือเพียงเพราะต้องการมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า "การประชาทัณฑ์เป็นการกระทำที่ปกป้องสังคมหรือส่งเสริมการใช้ความรุนแรงโดยที่ไม่มีกฎหมายควบคุม"

ความหมายของคำว่า "ประชาทัณฑ์"

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้นิยามคำว่า "ประชาทัณฑ์" มาจาก ประชา + ทัณฑ์ หมายถึง การที่ฝูงชนกลุ่มรวมทำร้าย เป็นการลงโทษบุคคลที่ตนเข้าใจหรือเห็นว่ามีความผิด โดยไม่ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

วรรณโชค ไชยสะอาด (๒๕๕๙) ได้อ้างถึงบทสัมภาษณ์ของ พล.ต.อ. เดชณรงค์ สุทธิชาญบัญชา โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวว่า รุมประชาทัณฑ์ หมายถึงการทำร้ายร่างกาย เป็นอาภักปกิจยาของคนจำนวนหนึ่งที่ทำกับอีกบุคคลหนึ่ง หลังจากมีความเห็นว่าบุคคลนั้นทำเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ผิดหรือขัดความรู้สึกของผู้อื่น

กล่าวโดยสรุป การประชาทัณฑ์ หมายถึงการที่กลุ่มบุคคลใช้การประทุษร้ายทางกาย และจากต่อบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไม่ว่าจะจริงหรือไม่ก็ตาม โดยไม่ผ่านกระบวนการตามกฎหมายซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อการระบายความแค้นจากการที่ตนหรือบุคคลอื่นถูกละเมิด เพื่อการสั่งสอนไม่ให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดอีก หรือเพื่อการสนองความสะใจของตัวเอง โดยคิดว่า การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดีและสามารถควบคุมความสงบเรียบร้อยต่อสังคมได้

ทฤษฎีการลงโทษ

ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน ได้กล่าวยกทฤษฎีการลงโทษสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้ ๓ ประการคือ

๑. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) แนวคิดนี้มีผลสืบเนื่องมาจากระบบการเมืองการปกครอง ศาสนา และระบบสังคมในสมัยอดีตที่มีผู้มีอำนาจปกครอง จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อตอบแทนผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษหรือที่เรียกว่า “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน”^๑ มีการใช้วิธีการที่รุนแรงทั้งการประหารชีวิต การลงทัณฑ์ ทรมานด้วยวิธีการ

ต่างๆ เพื่อให้สาสม และผู้กระทำความผิดสารภาพหรือรู้สำนึกในความผิดที่ได้ทำลงไป

๒. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษและผู้อื่นที่เห็นตัวอย่าง ทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษจนไม่กล้าทำความผิด

๓. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) มีแนวคิดว่าการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดเป็นคนดีและไม่ก่อเหตุซ้ำอีก

สทรนรัตน์ไพจิตร (๒๕๒๗) ได้ยกทฤษฎีของแบรดลีย์ (Bradley) นักปรัชญาชาวอังกฤษว่า

“...ในความคิดของคนทั่วไป จะมีความรู้สึกว่า การกระทำความผิดและการลงโทษเป็นของคู่กัน การลงโทษก็คือการลงโทษด้วยเหตุที่ว่าเขาสวมควรที่จะได้รับ อันเนื่องจากการกระทำของเขา ถ้าหากว่าการลงโทษมีประโยชน์หรือผลอะไรก็ตามมาก็ตาม เหล่านี้เป็นเพียงเปลือกนอก แต่เนื้อแท้แล้วคือ การที่เขาสมควรจะ ได้รับโทษเนื่องจากการกระทำความผิดของเขา...”

ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน กล่าวว่า การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน แตกต่างจากการลงโทษเพื่อให้สาสม กล่าวคือ การลงโทษให้สาสม ตั้งอยู่บนกฎของศีลธรรมและความยุติธรรม จึงมีการพิจารณาว่า การลงโทษนั้นยุติธรรมหรือไม่ ได้สัดส่วนกับความผิดหรือไม่ ส่วนการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้น เป็นการ ตอบสนอง

^๑ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” เป็นนโยบายทางกฎหมายฮัมบูราบี มีจุดมุ่งหมายในการลงโทษคือ “บุคคลทำความผิดสิ่งใด ย่อมได้รับการลงโทษสิ่งนั้น” ภาคพันธสัญญาเดิม, มัทธิว 5:38-40.

สัญญาติฐานที่รู้สึกโกรธเคืองเมื่อมีการกระทำความผิด ตั้งอยู่บนอารมณ์ของผู้ลงโทษเป็นหลัก ถ้ามีอารมณ์ต้องการแก้แค้นมากก็ลงโทษมาก ถ้ามีอารมณ์โกรธน้อยก็ลงโทษน้อย กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า มนุษย์มีอิสระที่จะคิด และมีอิสระที่จะกระทำ ตามลัทธิความเชื่อเรื่อง เจตต์จำนงอิสระ (Free Will) ดังนั้น เมื่อ มนุษย์ตัดสินใจที่จะทำอะไรลงไปย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เมื่อกระทำผิดจึงต้อง ได้รับโทษตอบแทนจากการกระทำผิดนั้นอย่างสมกับความผิดที่กระทำลงไป

จะเห็นได้ว่า การลงโทษทางสังคมนั้นมีเป้าหมายหลัก ๓ ประการด้วยกัน คือ การแก้แค้น การยับยั้ง และการขัดเกลา ซึ่งทั้ง ๓ สิ่งนี้ เป็นเครื่องบ่งบอกถึงวิธีการขัดเกลาทางสังคมให้รู้ถึงผลลัพธ์ของการทำสิ่งไม่ดี แต่การลงโทษนั้นต้องอยู่บนบรรทัดฐานทางสังคมว่า ความผิดเช่นนั้นอยู่ในระดับใด และการลงโทษนั้นจะต้องเหมาะสมกับความผิดในสิ่งที่ก่อ เช่น ไม่พกเอกสารขณะขับขี่ยานพาหนะก็ถูกปรับ หรือถ้าฆ่าบุพการีโดยเจตนา ก็ถูกลงโทษประหารชีวิต เป็นต้น

ปัจจัยและแรงกระตุ้นในการประชาทัณฑ์

วรรณโชค ไชยสะอาด (๒๕๕๙) ได้อ้างถึง บทสัมภาษณ์ของ ผศ.ดร.ฐนนันต์ศักดิ์ บวรนนทกุล ซึ่งอธิบายว่า โดยปกติแล้วมนุษย์ต้องการความสงบสุข แต่หากถูกกระตุ้นด้วยความทำร้าย ทำให้เกิดอารมณ์โกรธแค้นไม่พอใจ จึงนำไปสู่สถานะที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์และแสดงออกด้วยความรุนแรงได้

อดิศักดิ์ ทองนพคุณ (๒๕๕๓) กล่าวว่า การประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาในการนำชีวิตที่เดือดเหือดเกิดขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ผู้ประชาทัณฑ์ผู้ต้องหา และการขาดความสามารถในการปกป้องร่างกายของผู้ต้องหา การประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาเป็นพฤติกรรมรวมหมู่ที่เป็นการแพร่ระบาดทางอารมณ์ในรูปแบบของฝูงชนวุ่นวาย ซึ่งมีสาเหตุมาจากความโกรธแค้นในพฤติกรรมกระทำผิดที่หาจุดโหดร้ายของผู้ต้องหา นอกจากนี้การประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาเป็นการควบคุมทางสังคมเชิงลบ และเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำผิด

ในมุมมองทางศาสนา สิ่งที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้น คือ โทสจริต หมายถึง อารมณ์ที่เกิดจากความโกรธ เมื่อจิตถูกครอบงำด้วยอารมณ์ที่โกรธและโมโหร้าย ก็จะเป็นแนวทางที่จะทำไปสู่การเบียดเบียนชีวิตตั้งแต่การทำร้ายร่างกายตั้งแต่บาดเจ็บ พิการ หรือถึงขั้นเสียชีวิตได้

การประชาทัณฑ์ในสังคมไทยและต่างประเทศ

ในโลกตะวันตก การประชาทัณฑ์นั้นมีชื่อเรียกว่า Lynching ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มาจากชื่อของ Charles Lynch ชาวไร่และนักปฏิวัติชาวอเมริกันที่เป็นต้นตำรับของการพิพากษาและลงโทษบุคคลโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งประเต็นในการประชาทัณฑ์ของซีกโลกตะวันตกส่วนใหญ่เพราะเรื่องที่เป็นความขัดแย้งระดับสังคมอย่างเรื่องของสีผิว หรือศาสนา

สำหรับประเทศไทย การประชาทัศน์ที่เห็นกันบ่อยๆ นั้นมักจะเกิดขึ้นกับผู้ต้องหาที่คดีสะเทือนขวัญ เสียมากกว่า โดยเฉพาะการทำร้ายหรือฆ่าคนที่อ่อนแอไร้ทางสู้อย่างเด็ก สตรี และคนชรา ซึ่งคนที่เข้ามากลุ่มรุมประชาทัศน์ โดยมากก็จะเป็นญาติพี่น้องของเหยื่อในคดีนั้นๆ และก็มีหลายคนที่ไทยมุ่งซึ่งมาดูการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เกิดอารมณ์ร่วม จนพยายามเข้าไปจัดการผู้ต้องหาเสียเอง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในโลกตะวันตก ไม่มีการประชาทัศน์ในลักษณะนี้ อาจเป็นเพราะกระบวนการยุติธรรมของเขาค่อนข้างจะเข้มงวดกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน ทำให้ไม่มีใครกล้าที่จะเข้าไปประชาทัศน์คนร้าย เพราะถ้าทำอย่างนั้นก็อาจจะถูกจับและกลายเป็นผู้ต้องหาไปอีกคนนั่นเอง สำหรับประเทศไทยก็มีกฎหมายเช่นเดียวกัน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประชาทัศน์

ในประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหลายประการ ประกอบด้วยกฎหมายข้อต่างๆ ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๒๕ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

(๒) การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๙

(๒) ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

(๓) การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

(๔) ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

๒. ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๖๑ ภาค ๒ ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย

มาตรา ๒๙๕ ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๙๗ ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปีอันตรายสาหัสที่ว่านั้น คือ

(๑) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียนานประสาท

(๒) เสียวว้ายวะสปีพันธุ์ หรือความสามารถสปีพันธุ์

(๓) เสียวแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด

(๔) หน้าเสียวโหมอย่างติดตัว

(๕) แห้งลูก

(๖) จิตพิการอย่างติดตัว

(๗) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

(๘) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า ยี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

๓. ประมวลกฎหมายหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๓๙

ภาค ๓ ลหุโทษ

มาตรา ๓๓๑ ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิด อันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

แม้ว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในระหว่างการส่งต่อการดำเนินคดีต่อเจ้าพนักงานก็ตาม แต่สิทธิในการคุ้มครองก็ไม่อาจที่จะลบล้างความผิดและความโกรธแค้นของผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมก็ตาม ในขณะที่เดียวกัน หากประชาชนอยู่ในสถานการณ์วิกฤต ขอให้ตั้งสติ อย่าวุ่นวายทำอะไรลงไป หากถูกล่วงเกิน เราสามารถป้องกันสิทธิของตนตามกรอบและขอบเขตของตนได้

^๓ ม.ญ. ๑๓/๕/๕๓๓

^๔ พ.ร.บ. ๒๘/๒๐/๗๗๕-๘๓๓

กรณีศึกษาการประชาทัณฑ์ในศาสนา

ในพระพุทธศาสนาได้ปรากฏกรณีศึกษาการประชาทัณฑ์ไว้ในชาดก ดังนี้

๑. พระองค์ลีมัล

การประชาทัณฑ์พระองค์ลีมัลเกิดขึ้นภายหลังจากการสำนึกผิดจากการฆ่าคนในสมัยยังเป็น “จอมโจรองค์ลีมัล” เพื่อบรรลุนิชาตามทีอาจารย์ที่ดักศิลาใช้เป็นกลอุบายหลอกกำจัด จากการเป่าหูของลูกศิษย์ ซึ่งในขณะนั้นท่านมีนามเดิมว่า “อหิงสกะ” ในขณะที่ท่านออกบิณฑบาตในวันแรก กลับถูกขว้างปาด้วยก้อนดินและท่อนไม้จนบาตรแตก ตัวท่านก็บาดเจ็บจึงจำต้องกลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้าที่วัดเชตวัน พระพุทธเจ้าทรงสอนท่านให้อดทน และทรงสอนว่าท่านกำลังได้รับผลกรรมที่ทำไว้ แต่ภายหลังท่านได้รับการยอมรับจากประชาชนหลังช่วยหญิงท้องแก่จากการทำน้ำมันตีให้หญิงท้องแก่เต็มจนคลอดง่าย^๓

๒. จันทกุมารชาดก

การประชาทัณฑ์ในจันทกุมารเกิดขึ้นตอนที่พราหมณ์กัณฑพาลและพระเจ้าเอกราชถูกประชาชนชาวเมืองปุฬุตีรุมทำร้ายหลังจากพราหมณ์กัณฑพาลได้ยุยงให้พระเจ้าเอกราชนำพระจันทกุมารซึ่งเป็นพระโอรสไปทำพิธีบูชาญ เนื่องจากเกิดความแค้นที่พระจันทกุมารได้วินิจฉัยคำตัดสินคดีต่างๆ ที่พราหมณ์กัณฑพาลได้ตัดสินไว้อย่างไม่เป็นธรรมให้เกิดความเป็นธรรมจนเป็นที่รักยิ่งของประชาชนแต่ทว่าลัทธิเทวราชได้ลงมาช่วยทันจากการประชาทัณฑ์ดังกล่าวทำให้พราหมณ์กัณฑพาลเสียชีวิต ส่วนพระเจ้าเอกราชถูกเนรเทศ^๔

พุทธจริยศาสตร์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยศาสตร์” ว่า “ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ แสวงหาเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไรถูกไม่ถูก ดีไม่ดี ควรไม่ควร และพิจารณาปัญหาเรื่องสถานภาพของค่าทางศีลธรรม”

คำว่า “จริยศาสตร์” มาจากศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า Ethics ซึ่งมาจากคำภาษากรีกที่ว่า Periethikes ซึ่งมีรากศัพท์ Ethos ที่แปลว่า ขนบธรรมเนียม ในภาษาละตินเลียนศัพท์กรีกว่า Ethica ดังนั้นจึงแปลว่า “วิชาว่าด้วยความประพฤติ” ประกอบด้วย

๑) ความประพฤติ (conduct) หมายถึง พฤติกรรมที่มีมโนธรรมเป็นตัวชี้แนะและมีการตัดสินใจเสรี (deliberation, decision) ถ้าตัดสินใจทำตามมโนธรรมเรียกว่ามีความประพฤติดี (good or moral conduct) หากฝ่าฝืนมโนธรรมเรียกว่ามีความประพฤติเลว (bad or immoral conduct)

๒) พฤติกรรม (behavior) หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์และสัตว์ ประกอบด้วย ความมีมโนธรรม (moral) ความปราศจากอาการทางศีลธรรม (amoral) และความฝ่าฝืนต่อมโนธรรม (immoral)

๓) มโนธรรม (conscience) หมายถึง ความสำนึกดีชั่ว (กิริติ บุญเจือ, ๒๕๕๑)

“จริยศาสตร์” เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤตมาจากคำสมาส ๒ คำ คือ จริยะ (ความประพฤติ) + ศาสตร์ (ความรู้, วิชา) จริยศาสตร์จึงมีความหมายว่า “วิชาว่าด้วยความประพฤติ” (ปกรณ์ ลิงส์สุริยา, ๒๕๕๓)

เมื่อนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาประกอบกับหลักจริยศาสตร์ จะได้คำว่า “พุทธจริยศาสตร์” หมายถึง การตัดสินคุณค่าของการกระทำ โดยอาศัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการพิจารณา ตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาในภาษาบาลีที่ว่า “เจตนาหํ ภิกขเว กम्मํ วทามิ” หมายถึง “ภิกษุทั้งหลาย เราตถาคตขอเตือนว่า เจตนาเป็นตัวชี้กรรมคือการกระทำ” นั้นเอง

โดยทั่วไปพุทธจริยศาสตร์ มี ๓ ระดับ ดังนี้

๑. พุทธจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เบญจศีลและเบญจธรรม

๒. พุทธจริยศาสตร์ขั้นกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ (กายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ มโนกรรม ๓)

๓. พุทธจริยศาสตร์ขั้นสูง ได้แก่ อริยสัจ ๔
มีคำพูดอุปมาเปรียบเทียบไว้บทหนึ่ง ว่า “คนไม่มีกฎหมาย เหมือนวัวควายไม่มีคอก” กฎหมายทางฝ่ายบ้านเมือง หรือนิติบัญญัติ มีไว้เพื่อเป็นบทกำกับพิจารณา ลงโทษพลเมืองผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบปกติของสังคมจะมีการลงโทษแบบต่างๆ เช่น จับ ปรับ กักขัง ทัณฑ์บน หรือภาคทัณฑ์ หลักเกณฑ์นี้จะทำให้ผู้ที่ศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตและนำไปสู่การทำความดี เป็นต้น

สรุป

การประชาทัณฑ์ เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรงตัดสิ้นการกระทำความผิดโดยไม่ผ่านกระบวนการทางกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งในทางพุทธจริยศาสตร์ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดทางจริยธรรม เนื่องจากการประทุษร้ายต่อชีวิตและขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ พฤติกรรม

ดังกล่าวเกิดจากอารมณ์โทสะจริตที่ผลักดันให้เกิดความแค้นและชิงชังต่อผู้กระทำความผิด เป็นการยากที่เราท่านทั้งหลายจะสะกดอารมณ์และหักห้ามใจต่อความคับแค้นที่ถูกละเมิดสิทธิ์ แต่สิ่งที่ดีที่สุดคือ การปล่อยใจให้เจ้าพนักงานได้ดำเนินการทางกฎหมายตามความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (๒๕๕๑). **คู่มือจริยศาสตร์ ตามหลักวิชาการสากล**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน (๒๕๕๔) **ทฤษฎีการลงโทษ**. เอกสารประกอบการสอนชุด “กฎหมายและอาชญวิทยาขั้นสูง หน่วยที่ ๖” :นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์
- อมิศักดิ์ ทองนพคุณ. (๒๕๕๓) **การประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาในการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล
- อำนาจ พลบุญญ, พระครูวินัยธร และคณะ. (๒๐๑๗) **พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาการศึกษา เรื่องความจริง ความรู้ ความดี**. สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ๕(๑), ๓๓๒-๓๔๒
- ‘ประชาทัณฑ์’ การชดใช้กรรมเบื้องต้นของอาชญากร. ผู้จัดการออนไลน์. ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔. <https://mgronline.com/live/detail/954000088874> เข้าถึงเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๑.
- “รุมประชาทัณฑ์”...เมื่อกฎหมายอยู่เหนือกฎหมาย. โพสต์ทูเดย์. ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙. <https://www.posttoday.com/politic/report/412445> เข้าถึงเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๑.
- พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๓ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๕ มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ อังคุลิมาลสูตร. พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ (เอกสารออนไลน์) http://www.84000.org/tipitaka/pitaka_item/v.php?B=13&A=8237&Z=8451&pagebreak=0 เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑
- พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๘ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๒๐ ขุททกนิกาย ธรรมบท จันทกุมารสูตร. พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ (เอกสารออนไลน์) http://www.84000.org/tipitaka/pitaka_item/v.php?B=13&A=8237&Z=8451&pagebreak=0 เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑